

17.8.2018

VN/3376/2018
VN/3376/2018-PLM-6

Laura Kumpulainen

Maa- ja metsätalousministeriö

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö asiassa MMM025:00/2016, 24.6.2018

Puolustusministeriön lausunto; hallituksen esitys Eduskunnalle elintarvikelaiksi sekä eräiden lakien muuttamiseksi

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä Eduskunnalle elintarvikelaiksi sekä eräiden lakien muuttamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi elintarvikelaki, joka korvaisi voimassa olevan elintarvikelain. Esityksessä on kyse kokonaisuudistuksesta, jolla uudistetaan myös lain nojalla annettavat keskeiset alemman asteiset säädökset.

Lisäksi ympäristöterveydenhuollon valvonnan maksullisuutta esitetään uudistettavaksi sekä elintarvikelain että terveydensuojelulain osalta. Torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettamista edeltävä riskinarviointitehtävä puolestaan esitetään siirrettäväksi Elintarviketurvallisuusvirastosta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon.

Elintarvikelakiin esitetään lisättäviksi toimijan luotettavuutta koskeva säännös, minkä seurauksena Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia muutettaisiin vastaavasti.

Puolustusministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua ja antaa lausunnon koko puolustushallinnon osalta. Puolustusministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa lausuntopyynnössä eriteltyjen kysymysten mukaisesti:

1. Mitä mieltä olet valvontamaksuja kehittämisestä ehdotetulla tavalla?

Puolustusministeriöllä ei ole lausuttavaa kysymykseen.

2. Mitä mieltä olet mahdollisuudesta ottaa huomioon toimijan luotettavuus, kun elintarvikevalvontaa suunnitellaan ja toteutetaan?

Puolustusministeriön hallinnonalalla toimiva Puolustusvoimat on eräs lakiehdotuksen 4 §:ssä tarkoitetuista valvontaviranomaisista. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan on tärkeää, että valvontaviranomaisella tulee olla jatkossa mahdollisuus valvontaa suunnatessaan tai sitä suorittaessaan lain perusteella varmistaa, että elintarvikealan toimija huolehtii julkisoikeudellisista velvoitteistaan ja että toimija on muuten sopiva toimimaan elintarvikealalla. Asialla on puolustusministeriön hallinnonalalla Puolustusvoimille merkitystä erityisesti poikkeusolojen suunnittelussa ja varautumisessa sekä toimintaan poikkeusoloissa.

17.8.2018

VN/3376/2018
VN/3376/2018-PLM-6

Laura Kumpulainen

Puolustusministeriö esittää asian selkeyttämiseksi seuraavaa kappaletta lisättäväksi ehdotetun elintarvike- ja kontaktimateriaalialan toimijan luotettavuutta koskevan 7 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin:

"Valvontaviranomaisella olisi jatkossa mahdollisuus varmistaa valvontaa suunnatessaan tai sitä suorittaessaan, että toimija huolehtii julkisoikeudellisista velvoitteistaan ja että toimija on muuten sopiva toimimaan elintarvikealalla. Mahdollisuudella varmistaa elintarvikealan toimijan luotettavuus on puolustushallinnon alalla merkitystä Puolustusvoimille erityisesti poikkeusolojen suunnittelussa ja varautumisessa sekä toimintaan poikkeusoloissa."

3. Mitä mieltä olet lihantarkastuksen kehittämisestä ehdotetulla tavalla; mikä on mielestäsi paras viranomaistaho huolehtimaan lihantarkastuksesta teurastamoissa ja leikkaamoissa?

Puolustusministeriöllä ei ole lausuttavaa kysymykseen.

4. Mitä mieltä olet toisesta EU-jäsenvaltiosta tulevien eläinperäisten elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnan kehittämisestä ehdotetulla tavalla?

Puolustusministeriöllä ei ole lausuttavaa kysymykseen.

5. Mitä mieltä olet hallinnollisten pakkokeinojen kehittämisestä ehdotetulla tavalla?

Puolustusministeriöllä ei ole lausuttavaa kysymykseen.

6. Jos oikeusministeriö arvioi rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamusmaksun (hallinnollinen sakko) mahdolliseksi, pitäisikö sellainen ottaa käyttöön elintarvikevalvonnassa?

Puolustusministeriöllä ei ole lausuttavaa kysymykseen.

7. Lausunnot muista aiheista?

Puolustusministeriöllä ei ole lausuttavaa lakiluonnoksiin terveydensuojelulain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta, kasvinsuojeluaineista annetun lain muuttamisesta ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta. Ehdotetusta elintarvikelaista puolustusministeriö lausuu edellä esitetyn lisäksi seuraavaa:

12 § Tiedottaminen elintarviketoiminnasta liikkuvassa elintarvikehuoneistossa

Puolustusministeriön hallinnonalalla Puolustusvoimien joukko-osastojen maastossa harjoittama kenttämuonitus perustuu pääosin liikkuviin elintarvikehuoneistoihin. Myös sotilaskotiautot kuuluvat Puolustusvoimien valvontaan. Kenttämuonitustoiminnan valvonta ja ohjaus ovat Puolustusvoimien ympäristöterveydenhuollon ydintehtäviä, ja niiden riskiperusteisessa suunnittelussa, oikein kohdentamisessa ja toteuttamisessa onnistuminen varmistavat merkittävältä osaltaan joukkojen palvelusturvallisuutta ja suorituskyvyn ylläpitoa. Valvonta- ja ohjaustehtävät muuttuisivat erittäin haasteellisiksi, jos viranomainen ei saisi kyseisestä elintarviketoiminnasta vastaavilta joukko-osastoilta tai sotilaskotiyhdistyksiltä lainkaan tietoa valvontakohteiden

17.8.2018

VN/3376/2018
VN/3376/2018-PLM-6

Laura Kumpulainen

olemassaolosta, toiminnan laajuudesta, sijainnista tai lukumääristä. Isossa sotaharjoituksessa toiminnassa olevat lukuisat valvontakohteet eivät nykyisinkään ole niin sanotusti helposti valvottavissa vaikean tavoitettavuutensa ja suuren liikkuvuutensa vuoksi.

Ehdotetun elintarvikelain 26 §:n mukaan Puolustusvoimat huolehtii tässä laissa maakunnalle säädetyistä tehtävistä Puolustusvoimien valvontaan kuuluvien elintarvikehuoneistojen osalta. Selkeyden vuoksi puolustusministeriö esittää harkittavaksi seuraavan kappaleen lisäämistä 12 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin:

"Esityksen 26 §:n mukaisesti Puolustusvoimat huolehtisi tässä laissa maakunnalle säädetyistä tehtävistä Puolustusvoimien valvontaan kuuluvien elintarvikehuoneistojen osalta. Puolustusvoimien tehtäviin kuuluisi valvoa maasto-olosuhteissa myös liikkuvien elintarvikehuoneistojen, kuten joukko-osastojen toteuttama kenttämuonitus ja sotilaskotiautojen, toimintaa. Valvonta perustuisi elintarviketoiminnasta vastaavilta joukko-osastoilta ja sotilaskotiyhdistyksiltä saatavaan tietoon valvontakohteiden olemassaolosta, toiminnan laajuudesta, sijainnista tai lukumääristä."

15 § Omavalvonta

Nykyinen elintarvikelaki (23/2006) edellyttää, että elintarvikealan toimijalla alkutuotantopaikkoja lukuun ottamatta on oltava kirjallinen omavalvontasuunnitelma.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin, että toimijalla on oltava järjestelmä, jonka avulla toimija hallitsee toimintaansa liittyvät terveysvaarat ja varmistaa, että elintarvike ja elintarvikekontaktimateriaali, alkutuotantopaikka ja elintarvikehuoneisto sekä elintarviketoiminta täyttävät niille elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Ehdotuksen mukaan erillistä kirjallista omavalvontasuunnitelmaa ei enää vaadittaisi, vaan lain edellyttämä järjestelmä voisi olla esimerkiksi elintarviketurvallisuusjärjestelmä, laadunhallintajärjestelmä, viranomaisen arvioima hyvän käytännön ohje, yhdistelmä näistä tai toimijan työohjeet.

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että omavalvontasuunnitelman käsite on ollut käytössä yli 20 vuotta. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan käsite on luonteeltaan informatiivisempi kuin ehdotetussa laissa oleva käsite järjestelmä. Näin ollen puolustusministeriö esittää harkittavaksi omavalvontasuunnitelma-käsitteen säilyttämistä ehdotetussa elintarvikelaissa.

20 § Hygieniapassitestaaja

Puolustusministeriön näkemyksen mukaan on tärkeää luoda selkeä prosessi testaajaoikeuksien hakemiseksi Ruokavirastolta, kuten määritellä määräajat testaajaoikeuksien hakemiselle. Puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ministeriön hallinnonalalla on ilmennyt nykyisen testaajaoikeuksien hakumenettelyn aiheuttamia haasteita. Määrätyn hakuajan puuttuessa uusia testaajaoikeuksia ei ole mahdollisesti myönnetty vuosiin, mikä on puolestaan johtanut testaajaoikeuksien vähäisyyteen Puolustusvoimissa. Tällöin elintarvikehygieenisten osaamistestien järjestäminen Puolustusvoimissa on ollut vaikeaa.

23 § Ruokaviraston tehtävät

17.8.2018

VN/3376/2018
VN/3376/2018-PLM-6

Laura Kumpulainen

Ehdotuksen mukaan Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään. Lisäksi ehdotetussa laissa on erikseen lueteltu Ruokavirastolle kuuluvia tehtäviä.

Hallintolain (434/2003) 10 §:ään puolestaan sisältyy yleinen viranomaisille suunnattu velvoite, jonka mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Viranomaisten välisestä virka-avusta säädetään erikseen.

Puolustusministeriö esittää edellä mainitusta hallintolain viranomaisten yhteistyötä koskevasta säännöksestä huolimatta harkittavaksi, että Ruokaviraston tehtäviä koskevaan pykälään selvyuden vuoksi lisätään erillinen tehtävä tehdä yhteistyötä elintarviketurvallisuuteen ja varautumiseen liittyvien viranomais- ja asiantuntijatahojen kanssa. Tällainen yhteistyö käsittäisi puolustusministeriön näkemyksen mukaan muun muassa Ruokaviraston tulevan yhteistyön tähän asti puolustusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimineen Biologisten uhkien osaamiskeskuksen (BUOS) kanssa sekä jo vakiintuneen koulutusyhteistyön valtakunnallisen Elintarvikkeiden ja vesivälitteisten epidemioiden selvityskurssin järjestämisessä, jossa muut vastuutahot ovat olleet Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL), Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta ja Puolustusvoimat.

26 § Puolustusvoimien tehtävät

Lakiehdotuksen mukaan Puolustusvoimat huolehtisivat elintarvikelaisissa maakunnalle säädetyistä tehtävistä Puolustusvoimien valvontaan kuuluvien elintarvikehuoneistojen osalta. Säännös vastaisi voimassa olevan lain säännöstä. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan on perusteltua, että Puolustusvoimat toimii edelleen valvontaviranomaisena.

Puolustusministeriö esittää lainkohdan yksityiskohtaisia perusteluja muutettavaksi siten, että ne vastaisivat sekä Puolustusvoimien tämän hetken toimintaa ja käsitteistöä että Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) sisältöä. Lisäksi hallituksen esityksen tekstiin esitetään lisättäväksi Puolustusvoimien elintarvikevalvonnan piiriin myös mahdollisuus valvoa tarvittaessa Puolustusvoimille erilaisia ruokahuollon palveluita tarjoavat yritykset sekä sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot, joita Puolustusvoimat valvoo jo tälläkin hetkellä perustuen terveydenhuollon järjestämisestä Puolustusvoimissa annettuun lakiin (322/1987) ja asetukseen (371/1987). Esimerkiksi terveydensuojelulaissa (763/1994, 7 a §) sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot on mainittu Puolustusvoimien valvonnan kohteina.

Puolustusministeriö esittää seuraavaa muutosta 26 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin (muutetut kohdat on alleviivattu):

”Puolustusvoimien valvontaan kuuluisivat elintarvikevarastot, varuskuntaravintolat niihin kuuluvine työpaikka- ja jakeluruokaloineen sekä varastoineen, elintarvikkeiden kuljetuskalusto, merivoimien alukset, tarvittaessa Puolustusvoimille ruokahuollon palveluita tarjoavat yritykset, sotilaskotiautot, pysyvien ja tilapäisten harjoitusalueiden sekä sotaharjoitusten ja sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden muonituksessa käytettävät rakennukset ja laitteet sekä maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavissa kohteissa tai hankalien kulkuyhteyksien päässä

17.8.2018

VN/3376/2018
VN/3376/2018-PLM-6

Laura Kumpulainen

sijaitsevat työpaikkaruokat, sotilaskodit ja varuskuntakerhot. Valvonta kattaisi sekä edellä mainitut kohteet että niissä tapahtuvan toiminnan.

Muut huomiot

Puolustusministeriö pyytää ystävällisesti kiinnittämään huomiota Puolustusvoimien nimen oikeaan kirjoitusasuun.

Yksikön johtaja
lainsäädäntöjohtajana

Hanna Nordström

Esittelijä

Laura Kumpulainen

Jakelu MMM Maa- ja metsätalousministeriö

Tiedoksi Kansliapäällikkö Juusti
PLM RO Resurssipoliittinen osasto
Pääesikunta